

Baze de date

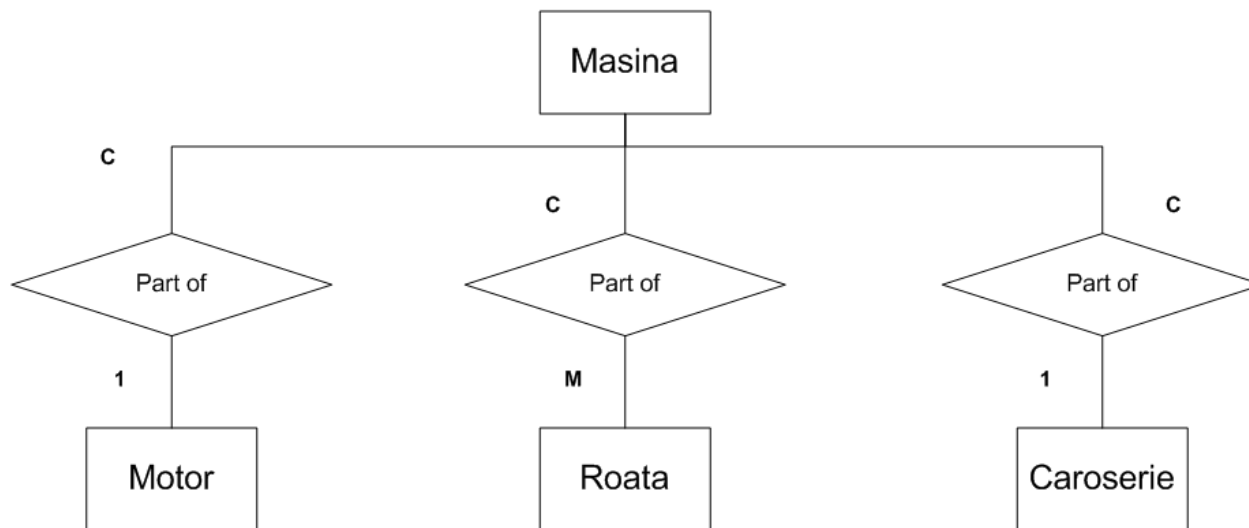
Universitatea Transilvania din Braşov

Lect.dr. Costel Aldea
costel.aldea@gmail.com

Asocieri speciale

□ Agregarea

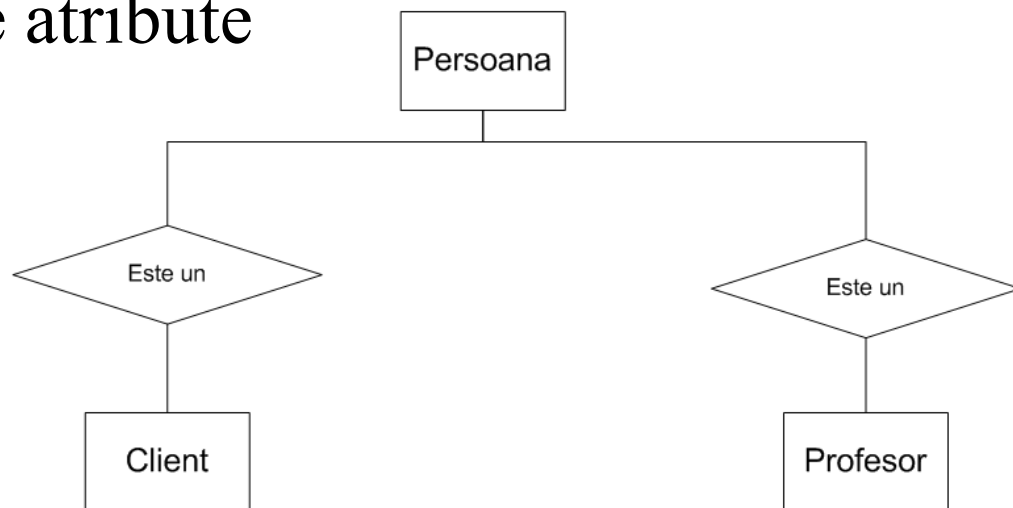
- Este descrisă ca supraordonare sau subordonare
- Adesea are forma “is part of”

Asocieri speciale

□ Generalizarea

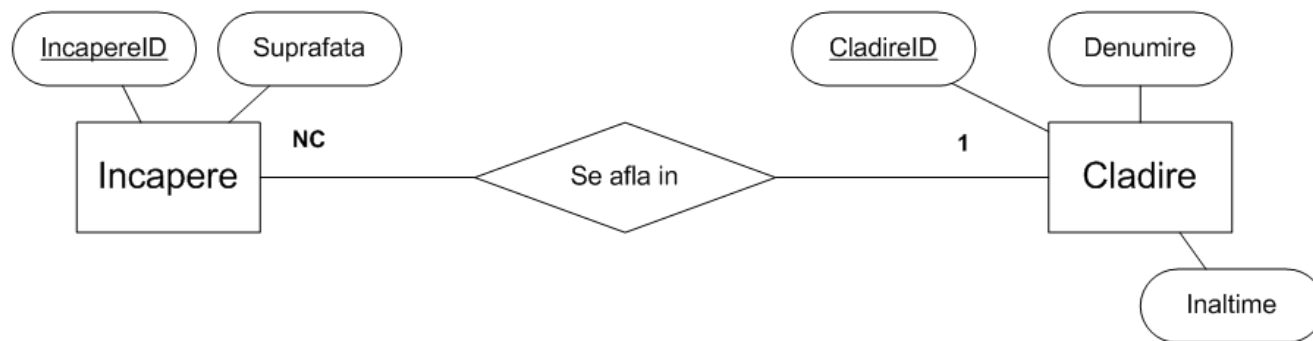
- Descrie o ierarhie
- Adesea întâlnită ca “este o/este un” (engl. “is a”)
- Atributele sunt moștenite
- Se pot adăuga alte atribute

Asocieri speciale

□ Dependenta slaba (entitate slaba)

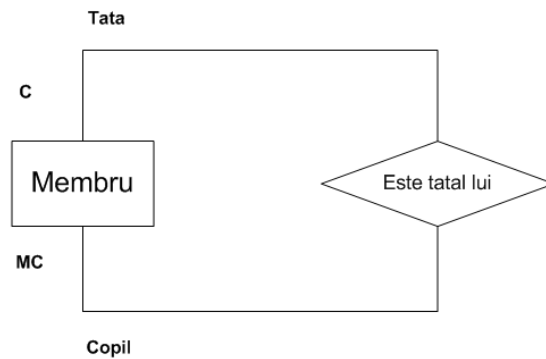
- O entitate nu poate exista fără existența unei alte entități

- Orice clădire are una sau mai multe încăperi
- Fiecare încăpere aparține unei clădiri și nu poate exista fără aceasta

Asocieri recursive

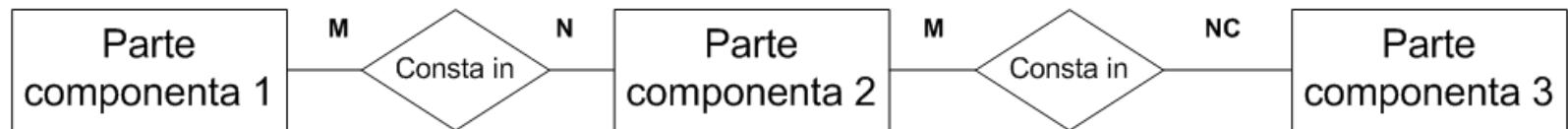
- Tip de entitate care este în relație cu ea însăși

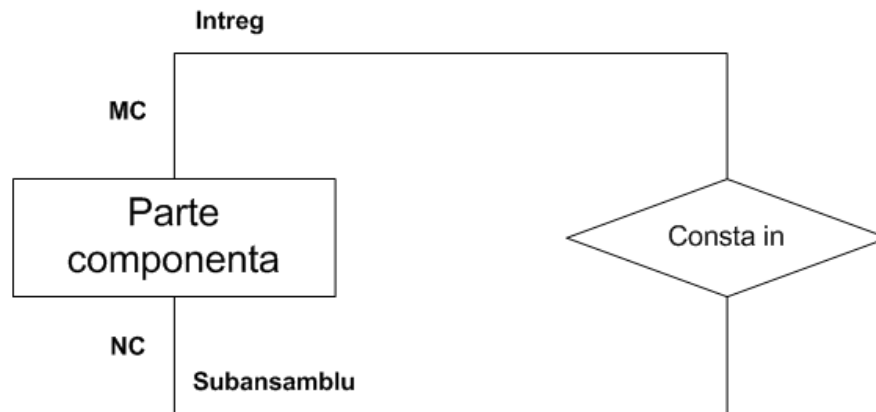
- Fiecare membru al clubului este tatăl a 0 sau mai mulți copii
- Pentru fiecare membru al clubului tatăl poate aparține sau nu clubului
- Diagrama conține și numele rolurilor

Asocieri recursive

- ❑ Relațiile recursive sunt uneori necesare (denumite și reflexive)
- ❑ Exemplu: o parte componenta este alcătuită din alte părți componente care la rândul lor sunt alcătuite din alte părți componente,...
- ❑ Chiar dacă se cunoaște nivelul de recursivitate este incorect să se modeleze folosind niveluri:

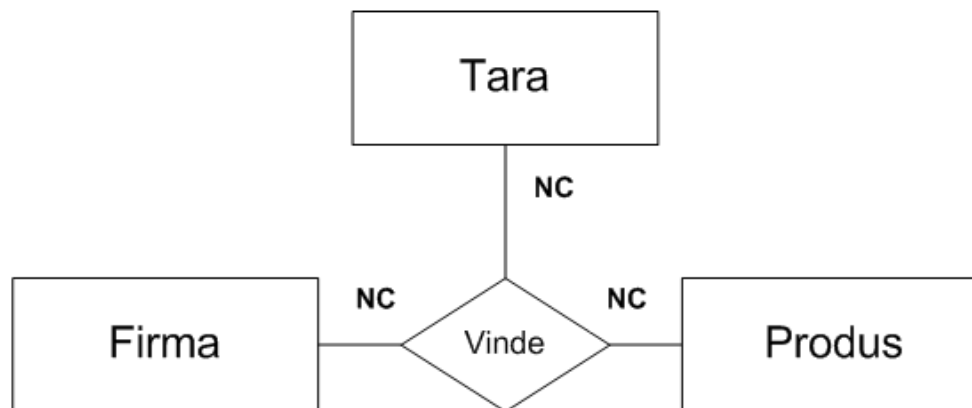
- ❑ Corect este să se modeleze folosind relații recursive:

❑ -

Asociere cu grad mai mare ca 2

- Un exemplu de relație ternară: trebuie salvate informații despre firme, produsele acestora și țările în care ele exporta produsele, de asemenea nu orice produs al unei firme nu este vândut în orice țară.
- Relațiile cu grad mai mare ca 2 sunt rare și trebuie înlocuite cu relații de grad 2.
- Cardinalitatea în acest caz semnifică ca fiecare țară este în relație cu oricâte perechi (firma, produs)

Modelul relațional

- ❑ Modelul relațional se bazează pe conceptul matematic de **relație**
- ❑ Aceasta este reprezentată fizic sub formă **tabelului**
- ❑ Bazele acestei tratări au fost puse de Codd, care a utilizat terminologia și conceptele din teoria mulțimilor și logica predicativă

Structura relațională a datelor

□ Relație

- *O relație este **un tabel** cu coloane și rânduri*
- Un SGBD relațional necesită ca baza de date să fie percepută de către utilizator doar sub formă de tabele
- Această percepție se aplică numai **structurii logice** a bazei de date – adică nivelurilor externe și conceptuale ale arhitecturii ANSI-SPARC
- Nu se aplică și structuri fizice a bazei de date, care poate fi implementată utilizând o varietate de structuri de stocare

Structura relațională a datelor

□ Atribut

- *Un atribut este o coloană a unei relații, cu o anumită denumire*
- O relație este reprezentată de un tabel bidimensional, în care rândurile acestuia corespund înregistrărilor individuale, iar coloanele corespund atributelor
- Atributele pot apărea în orice ordine, relația rămânând neschimbată

Structura relațională a datelor

□ Domeniu

- *Un domeniu este mulțimea de valori permise pentru unul sau mai multe attribute*
- Domeniile constituie o caracteristică extrem de puternică a modelului relațional
- Fiecare atribut dintr-o bază de date relațională este definit pe un domeniu
- Domeniile pot fi diferite pentru fiecare atribut, sau două sau mai multe attribute pot fi definite pe un același domeniu

Structura relațională a datelor

- Conceptul de domeniu este important deoarece permite utilizatorului definirea sensului și a sursei de valori pe care le poate lua atributul
- Ca rezultat, sistemului îi sunt disponibile mai multe informații și la executarea unei *operații relaționale*, pot fi evitate operațiile incorecte semantic
 - Exemplu
Nu are sens compararea unui număr de stradă cu un număr de telefon, cu toate că pentru ambele atribute domeniile de definiție sunt șiruri de caractere

Structura relațională a datelor

□ **Tuplu**

■ *Un tuplu este **un rând** dintr-o relație*

- Elementele unei relații sunt rândurile sau tuplurile dintr-un tabel
- Tuplurile pot apărea în orice ordine, relația va rămâne aceeași
- Structura unei relații, împreună cu specificarea domeniilor și a oricăror alte restricții asupra valorilor posibile este denumită uneori **intensitatea** acesteia
- Tuplurile sunt denumite **extensia** sau **starea** unei relații, care se modifică în timp

Structura relațională a datelor

□ Grad

- *Gradul unei relații reprezintă **numărul de attribute** pe care le conține aceasta*
- O relație cu un singur atribut are gradul întâi și este denumită relație **unară**
- O relație cu două attribute este denumită **binară**
- O relație cu trei attribute se numește **ternară**
- O relație cu n attribute se numește **n -ară**

Structura relațională a datelor

□ **Cardinalitate**

- *Cardinalitatea unei relații reprezintă **numărul de tupluri** conținute de aceasta*

- Cardinalitatea se modifică prin adăugarea sau ștergerea unor tupluri

Structura relațională a datelor

□ **Bază de date relațională**

- *Un set de relații normalizate*

□ O bază de date relațională constă în relații, care sunt structurate adecvat

- Această structurare este denumită *normalizare*

Terminologie

Filiale

NrFil	Adresa	Orașul	CodPostal	Telefon	Fax
F3	Rozelor 25	Timișoara	1700	121212	121212
F4	Stejeriș 19	Brașov	2200	232323	232323
F5	Eroilor 35	Timișoara	1700	434343	434343
F6	Unirii 10	Focșani	1500	454545	454545

cardinalitate

grad

Cheie primară

Relație

Atribute

Cheie străină

Angajați

NrMarca	Nume	Prenume	Adresa	Orașul	Funcția	Salariul	NrFil
214	Burcea	Ion	Lalelelor 12	Timișoara	manager	5000	F3
215	Gheorghe	Alina	Cetății 21	Timișoara	contabil	4000	F3
216	Turcea	Elena	Warte 8	Brașov	secretară	3000	F4
217	Vasile	Valentin	Gării 32	Timișoara	portar	200	F5

Relații matematice

- **Produsul cartezian** a două mulțimi D_1 și D_2 , scris sub forma $D_1 \times D_2$
 - reprezintă mulțimea tuturor perechilor ordonate astfel încât primul element să fie membru al mulțimii D_1 , iar al doilea element să fie membru al mulțimii D_2

Relații matematice

■ Exemplu

- Presupunem că avem două mulțimi, D_1 și D_2 , unde

$$D_1 = \{2, 4\} \text{ și } D_2 = \{1, 3, 5\}$$

- Produsul cartezian al acestor două mulțimi este

$$D_1 \times D_2 = \{(2, 1), (2, 3), (2, 5), (4, 1), (4, 3), (4, 5)\}$$

Relații matematice

□ Orice submulțime a produsului cartezian este o relație

■ Exemplu

□ Se poate realiza o relație R ca submulțime a produsului cartezian $D_1 \times D_2$ al mulțimilor $D_1 = \{2,4\}$ și $D_2 = \{1,3,5\}$ astfel încât

$$R = \{(2,1), (4,1)\}$$

Relații matematice

- Putem extinde noțiunea de relație la trei mulțimi
- Fie trei mulțimi, D_1, D_2, D_3 . Produsul cartezian $D_1 \times D_2 \times D_3$ al acestor trei mulțimi reprezintă mulțimea tuturor tripletelor ordonate, în care
 - primul element îi aparține lui D_1
 - al aparține mulțimii D_2
 - al treilea element aparține lui D_3
- Orice submulțime a acestui produs cartezian reprezintă o relație

Relații matematice

- Putem extinde noțiunea de produs cartezian la n mulțimi D_1, D_2, \dots, D_n
- Produsul cartezian al acestora este definit ca:
$$D_1 \times D_2 \times \dots \times D_n = \{(d_1, d_2, \dots, d_n) \mid d_1 \in D_1, d_2 \in D_2, \dots, d_n \in D_n\}$$
- Se mai poate scrie sub forma:
$$\bigtimes_{i=1}^n D_i$$
- Orice submulțime a acestui produs cartezian reprezintă o relație a celor n mulțimi
- În definirea acestor relații trebuie specificate mulțimile sau **domeniile** din care se aleg valori

Relații în bazele de date

□ Schema de relație

- *O denumire a relației, urmată de un set de perechi de attribute și denumiri de domenii*

- Fie attributele A_1, A_2, \dots, A_n , cu domeniile D_1, D_2, \dots, D_n .
Atunci mulțimea

$$\{A_1:D_1, A_2:D_2, \dots A_n:D_n\}$$

reprezintă schema de relație

- O relație R , definită de schema de relație S , este un set de corespondențe între denumirile atributelor și domeniile corespunzătoare acestora

Relații în bazele de date

- Prin urmare, relația R este o mulțime de n tupluri

$$\{A_1:D_1, A_2:D_2, \dots A_n:D_n\}$$

astfel încât $d_1 \in D_1, d_2 \in D_2, \dots d_n \in D_n$

- Fiecare element din n -tuplu este format dintr-un atribut și o valoare a acestuia
- În acest mod putem considera o relație din modelul relațional ca pe o submulțime a produsului cartezian al atributelor și a domeniilor

Proprietățile relațiilor

- O relație are următoarele caracteristici
 - are o **denumire**, diferită de toate celelalte denumiri de relații
 - fiecare celulă a relației conține o valoare singulară
 - fiecare atribut are o valoare distinctă

Proprietățile relațiilor

- ❑ Caracteristici (continuare)
 - toate valorile unui atribut aparțin aceluiași domeniu
 - ordinea atributelor nu are nici o importanță
 - **fiecare tuplu este distinct**, nu există dubluri ale tuplurilor
 - teoretic, ordinea tuplurilor nu are nici o importanță, dar practic, ordinea poate afecta eficiența accesării tuplurilor

Proprietățile relațiilor

■ Exemplu

- Din moment ce fiecare celulă trebuie să conțină doar o singură valoare, stocarea a două numere de telefon pentru o singură filială din relația *Filiale* care a fost prezentată în exemplul anterior este ilegală
- Cu alte cuvinte, relația nu conține grupuri repetitive
- O relație care nu conține grupuri repetitive se spune că este **normalizată** sau în **prima formă normală**

Proprietățile relațiilor

- Majoritatea proprietăților de mai sus provin din proprietățile relațiilor matematice:
 - din moment ce relația este o mulțime, ordinea elementelor sale nu are nici o semnificație
 - într-o mulțime nu se repetă nici un element
- Totuși, într-o relație matematică, ordinea elementelor dintr-un tuplu are importanță
 - Exemplu
 - Perechea ordonată $(1, 2)$ este diferită de perechea ordonată $(2, 1)$
- Acest fapt nu este valabil și pentru relațiile din modelul relațional, care necesită în mod special ca ordinea atributelor să nu prezinte importanță

Chei relaționale

- Pentru identificarea unică a unui tuplu dintr-o relație, nu sunt necesare valorile tuturor atributelor sale
- Sunt suficiente doar valorile unui subset al atributelor
- **Cheia** este un subset al atributelor unei relații care satisface proprietățile de:
 - **identificare unică** - fiecare tuplu al relației este identificat unic de valorile atributelor care compun cheia
 - **neredundanță** - subsetul de attribute este minimal, adică eliminarea oricărui atribut din subset duce la pierderea primei proprietăți

Chei relaționale

- ❑ Problema găsirii unei chei se reduce la determinarea setului minimal de attribute care satisface proprietatea de identificare unică
- ❑ Orice atribut al unei relații care face parte din cel puțin o cheie se numește **atribut prim**
- ❑ Toate celelalte attribute ale relației sunt **neprime**
- ❑ Într-o relație pot exista mai multe chei - **chei candidat**
- ❑ Pentru fiecare relație se desemnează dintre acestea o cheie privilegiată - **cheie primară**

Chei relaționale

□ Cheie primară

- *Cheia candidat care este selectată pentru a identifica în mod unic tuplurile din cadrul unei relații*
- Statutul de cheie primară al unei chei candidat este stabilit de utilizator
- Cheile candidat care nu sunt selectate drept chei primare se numesc **chei alternative**
- La selectarea unei chei primare din mulțimea cheilor candidate se va tine seama de necesitatea ca numărul atributelor cheii primare să fie cât mai mic posibil

Chei relaționale

- O **cheie străină** pentru relația R2 este un subset de attribute din R2 astfel încât
 - Există o relație de bază R1 care are o cheie candidat
 - Fiecare valoare a cheii străine din relația R2 se regăsește între valorile cheii candidat din R1

Ilustrarea unei relații

R	A	B	C	D
	xyz	2	blo	4.6
	dfg	5	bli	2.4
	⋮	⋮	⋮	⋮
	ggg	7	bum	4.2

- In acest exemplu este reprezentata relația
$$R \subseteq A \times B \times C \times D$$
- Din descrierea formală a unui tabel ca relație se observă următoarele:
 - Toate valorile unei coloane au același tip
 - Toate liniile sunt diferite (relațiile sunt mulțimi)
 - Ordinea liniilor este oarecare
 - Semnificația unei coloane este descrisă printr-un nume (domeniul de valori)

Transformarea modelului ER în relații

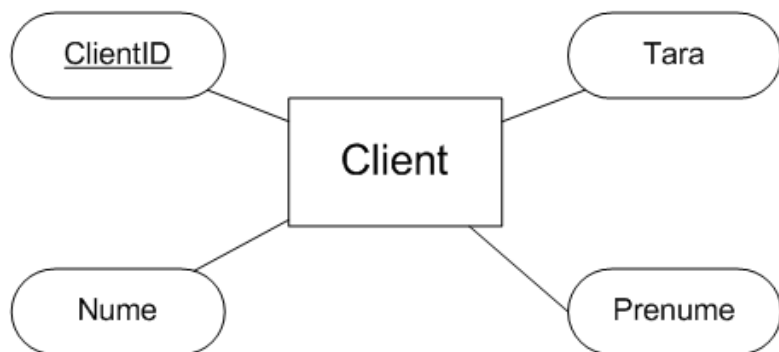
- ❑ Modelele ER pot fi transformate în relații fără pierderea de informații
- ❑ Se aplica reguli diferite în funcție de cardinalitatea relațiilor
- ❑ Este importanta manipularea cheilor primare și cheilor străine

Scopul transformării

- ❑ La completarea tabelelor cu date trebuie evitate datele redundante
- ❑ Dacă problema modelata nu are nevoie de valori NULL atunci acestea se vor elimina
- ❑ Se încearcă crearea unui număr minim de tabele ținând cont de regulile de mai sus.

Transformarea tipurilor de entități

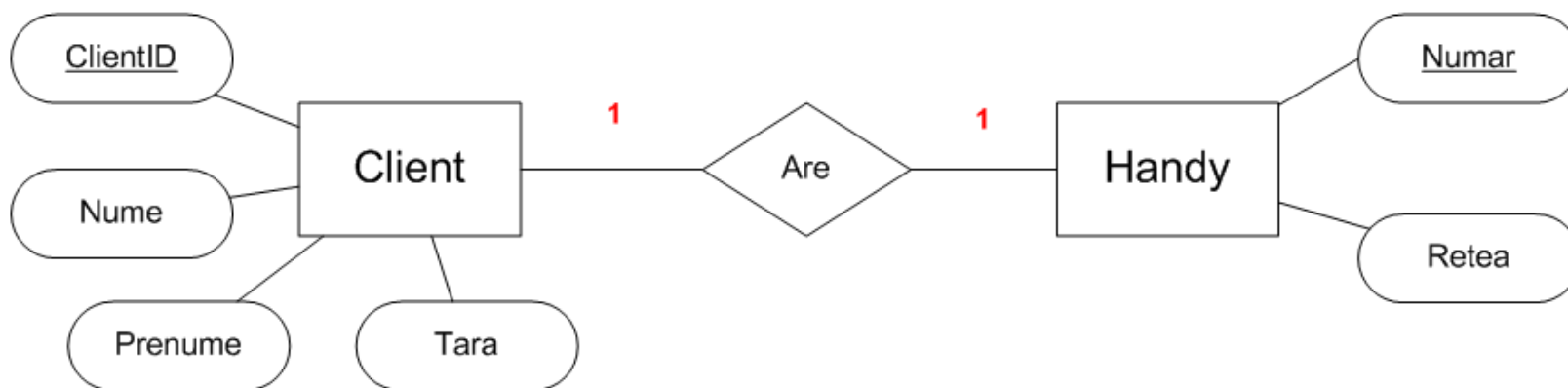
- ❑ Tipurile de entități devin tabele
- ❑ Atributele devin coloane
- ❑ Fiecare entitate devine linie sau înregistrare
- ❑ Client(ClientID, Nume, Prenume, Tara)

<u>ClientID</u>	Nume	Prenume	Tara
1	Mustermann	Max	Germania
2	Doe	John	SUA

Transformarea relațiilor 1:1

- Informațiile sunt asamblate într-un singur tabel

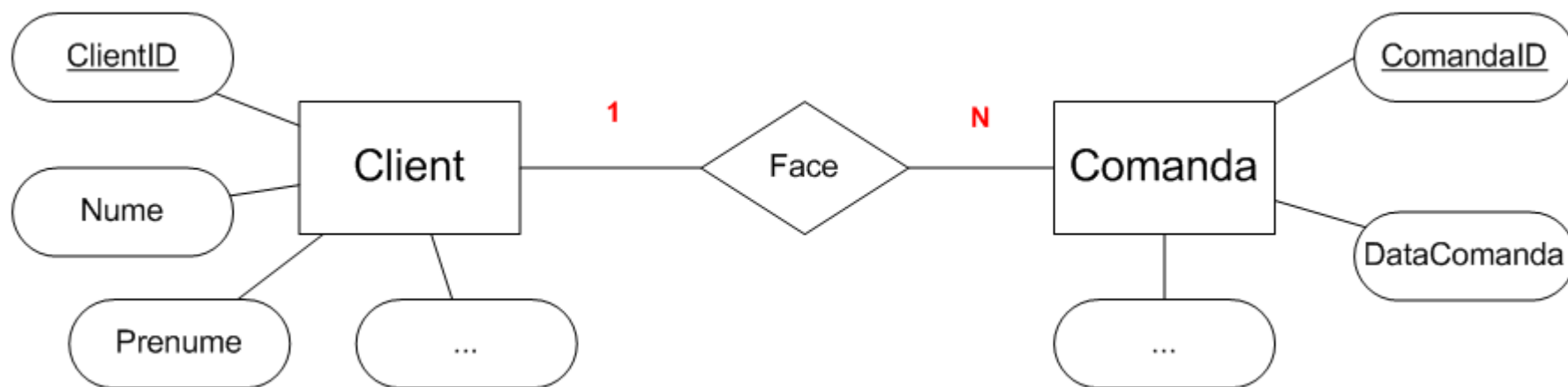

- Client(ClientID, Nume, Prenume, Tara, Număr, Rețea)

<u>ClientID</u>	Nume	Prenume	Tara		Numar
1	Mustermann	Max	Germania	...	0162/234123
2	Doe	John	SUA	...	555/1231456

Transformarea relațiilor 1:N

- Sunt necesare doua tabele
 - Tabelul Client
 - Tabelul Comanda – conține cheia primara a tabelului supraordonat (cel marcat cu “1”) care va fi denumit cheie străină.

Transformarea relațiilor 1:N

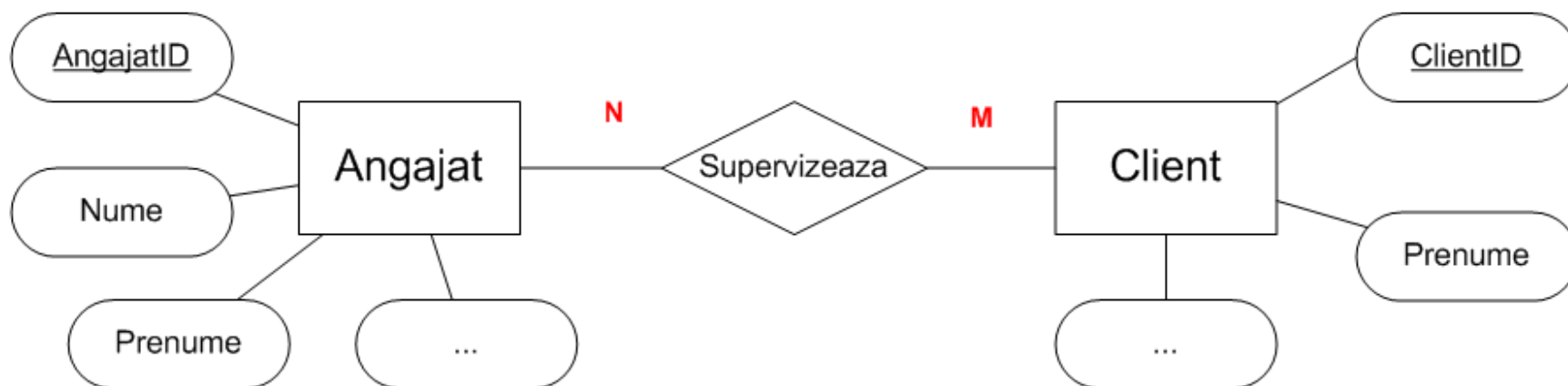
<u>ClientID</u>	Nume	Prenume	Tara		Numar
1	Mustermann	Max	Germania	...	0162/234123
2	Doe	John	SUA	...	555/1231456
...					

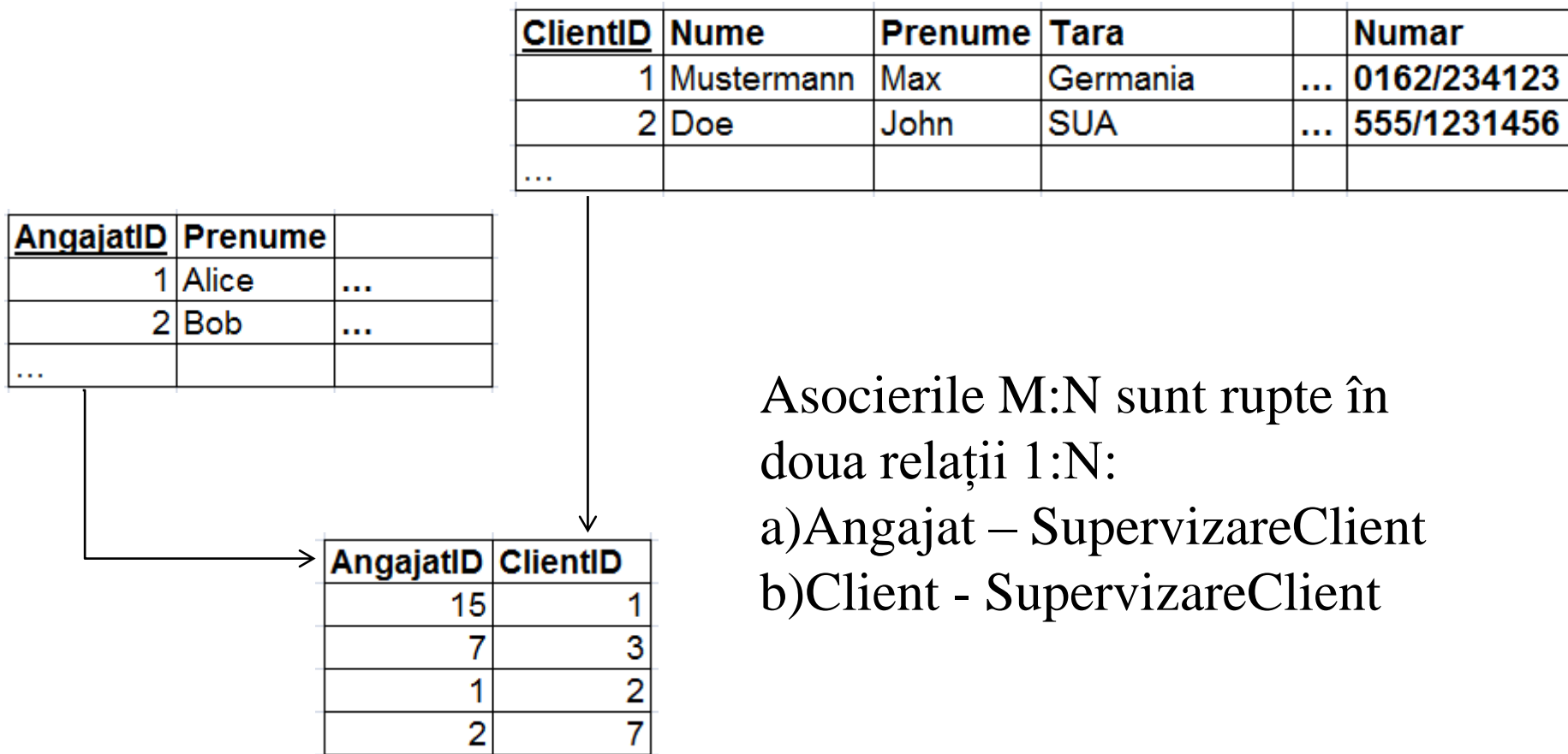
<u>ComandaID</u>	ClientID	DataComanda	...
1	1	22.01.2016	
2	1	30.03.2016	
3	2	15.09.2016	
4	5	05.11.2016	
...			

Transformarea relațiilor M:N

- Sunt necesare trei tabele
 - Tabelul Angajat
 - Tabelul Client
 - Tabelul de legătură SupervizareClient care conține cheile primare din celelalte tabele (si attributele asocierii daca este cazul)
 - Cheia primara a acestui tabel (SupervizareClient) poate fi formata din cele doua chei străine

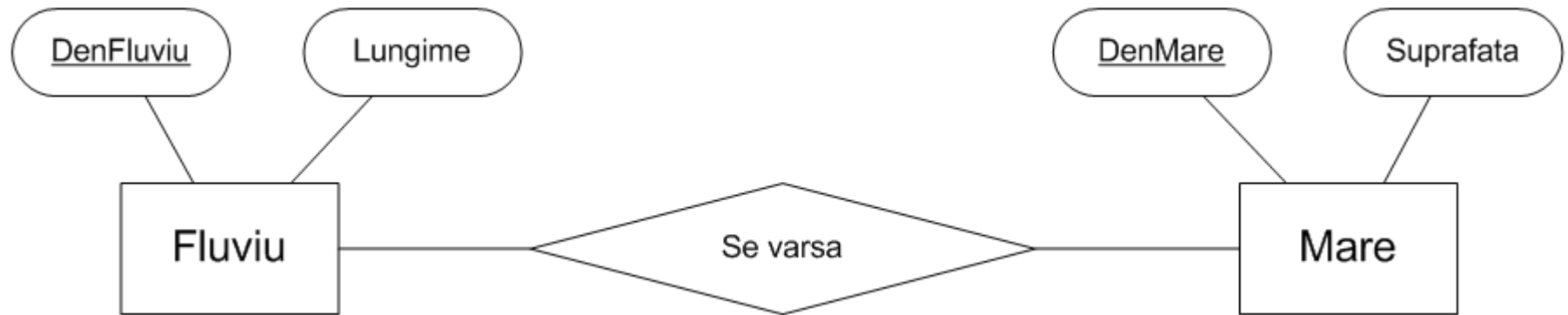

Transformarea relațiilor M:N

Asocierile M:N sunt rupte în
doua relații 1:N:
a) Angajat – SupervizareClient
b) Client - SupervizareClient

Transformarea relațiilor ce au cardinalitate “C”

- Scop principal: evitare valori nule daca este posibil

Fluviu

<u>DenFluviu</u>	Lungime	DenMare
...		

Mare

<u>DenMare</u>	Suprafata	DenFluviu
...		

Afluent

<u>DenFluviu</u>	DenMare
...	